

078:111.852(045)

Л.І.Мокляк

## МЕЦЕНАТСТВО ЯК ЕСТЕТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Гуманітарний інститут Національного авіаційного університету

**Анотація.** У статті проаналізовано меценатство як вид естетичної діяльності в контексті соціокультурних трансформацій сучасного українського суспільства.

**Ключові слова:** естетична діяльність, естетичний суб'єкт, естетична свідомість, меценатство, доброчинність.

### Вступ

Структурно-змістовні трансформації, ринкові соціально-економічні перетворення, що тривають у сучасному українському суспільстві вже понад двадцять років, не оминули й культуру, мистецтво, освіту. Сьогодні дає чимало підстав вважати, що ринкова економіка, здебільшого, не співпадає з потребами культурно-духовного розвитку суспільства, не сприяє цьому розвитку. Культурний простір сучасного українського суспільства перетворюється на ринок на швидкоруч зробленої, не завжди дешевої продукції, яка продається в яскравих обгортках маскультури, шоу, кінофільмів, книжок тощо. Ми маємо сьогодні такий собі «культурний макдональдс», де споживач, саме споживач, а не глядач, слухач, читач, одержує зовнішню привабливу, але не корисну для його духовного світу продукцію.

Держава, вирішуючи нагальні, гострі соціально-економічні проблеми, залишає культурі ту невеличку частку, яка дає змогу останній якось вижити, що за, висловом казкового персонажа, створює ситуацію, коли «пацієнт скоріше мертвий, ніж живий».

На щастя, український культурний генофонд є доволі потужним і надалі народжує й дарує світові чимало талантів – художників, музикантів, співаків, композиторів, письменників, акторів, режисерів, – які реалізуються і творчо, й особистісно за межами рідної землі, зрідка повертаючись у рідну країну, щоб поспілкуватися зі своїх глядачем, слухачем, читачем а подарувати йому хвилини справжнього естетичного задоволення й натхнення.

Подолання культурного дефіциту, відродження, розвиток і збереження нашої культури – це не тільки нагальне завдання, але й реальний, дієвий механізм реалізації перебудови українського суспільства на засадах демократичних загальнолюдських цінностей. Вирішення цього завдання вимагає пошуку й знаходження реальних шляхів і можливостей подолання культурного дефіциту.

### Постановка завдання

Один із таких шляхів подолання культурної кризи у сучасному українському суспільстві відкривається й набуває актуальності саме з розвитком ринкових суспільно-економічних відносин. Економічний базис країни створює великий і малий бізнес. Сфера бізнесу, підприємництва – це, насамперед, реальна продуктивна діяльність соціально активних людей, які проявляють себе не тільки в економіці, але й в інших сферах суспільної діяльності. У вирі сучасного українського життя формується соціальний прошарок, представники якого мають на меті не тільки власне матеріальне збагачення, але й підтримку тих

сфер нашого життя, які не приносять миттєвого матеріального прибутку, проте сприяють духовному формуванню людини – мистецтва, науки, спорту, освіти.

Історія світової й вітчизняної культури свідчить, що в усі епохи з'являлися люди, які вирізнялися бажанням, потребою, вмінням побачити талант, що народжується, й допомагали йому розкритися й удосконалити собою наш світ. Цей вид діяльності отримувє «меценатство» – від імені давньоримського політичного діяча і письменника І ст. до н.е. Гая Цильнія

Мецената. Обіймаючи посаду радника імператора Августа, Меценат став покровителем гуртка поетів, до якого входили Вергілій, Горацій, Проперцій, надавав їм матеріальну підтримку і активно використовував їхню творчість в інтересах суспільства.

Традиція меценатства в Україні сягає корінням сивої давнини й починає активно відроджуватись у наші часи, після десятиліть заборон і переслідувань меценатів за радянської влади.

Об'єктом дослідження у даній роботі є меценатство як соціокультурне явище, а предметом – визначення тих естетичних засад, які підносять меценатство над вузько прагматичною матеріальною практикою до визнання його як творчої соціокультурної діяльності.

### Стан дослідження питання

Меценатство як соціокультурна діяльність ґрунтовно досліджене у працях вітчизняних істориків та культурологів, краєзнавців В. Ковалинського, А. Макарова, П. Ричкова. М. Слабошпицького, Ю. Хорунжого.

Культурологічні розвідки щодо історії розвитку меценатства у Росії знаходимо у працях сучасних дослідників О. Анісімової, Ю. Безсмертного, Н. Ворониної, С. Новікової. Окремого дослідження присвяченого меценатству як естетичній діяльності, досі не існує. Цим і визначається мета даної статті.

### Основна частина

Поставлена мета дослідження меценатства як естетичної діяльності вимагає з'ясування змісту і диференціації таких понять, як «доброчинність», «меценат» і «меценатство», «спонсор» і «спонсорство».

*Доброчинність, доброчинний*, той, що приносить користь, дає добро [9, с.116]. Поняттям «доброчинність» у сучасній культурі позначають діяльність, яка передбачає пожертву на певні цілі як грошей, так і речей, медикаментів тощо. Доброчинцями можуть виступати як окремі особи, так і групи людей, колективи, компанії, навіть держави, коли у суспільстві чи в інших країнах виникають гострі проблеми, які потребують нагального вирішення.

Так, великі компанії можуть здійснювати систематичну підтримку розробки певних наукових напрямів, програм з охорони навколишнього середовища, допомагати вирішувати в межах країни чи певного регіону проблем освіти і охорони здоров'я, тобто здійснювати інвестиції у соціальну сферу. Представники середнього і малого бізнесу, зазвичай, підтримують конкретні організації – дитячі будинки, хоспіси, ради ветеранів. Деякі підприємства здійснюють доброчинність не грошима, а продукцією, яку виробляє це підприємство: наприклад, продукти харчування, одяг для дитячих будинків. Це можуть бути й послуги з ремонту приміщень, медичного обслуговування, побутового сервісу.

*Спонсор, спонсорство* – особа або організація, яка фінансує економічний проект, проведення соціальних заходів [9, с. 424]. Це сфера такої діяльності, коли особа чи організація укладають угоду на взаємовигідних умовах; обидві сторони договору одержують щось, чого вони бажають, чи те, що їм потрібно. Як правило, особа, яка уклала таку угоду, в подальшій своїй діяльності здійснює рекламну кампанію з просування на ринку бренду свого спонсора. Такі маркетингові проекти ми можемо спостерігати щодня, під час культурних чи громадських заходів. Спонсорська допомога накладає на одержувача певні зобов'язання, які чітко передбачаються в угоді й повинні виконуватися.

*Меценат, меценатство* – багатий покровитель наук і мистецтв, а також їх представників; діяльність, пов'язана з наданням підтримки митцям і науковцям [9, с. 228]. Названа так на честь римського сановника Мецената, про якого йшлося вище.

На перший погляд, здається, що різниця між доброчинністю та меценатством полягає у тому, що меценатство – вужча сфера діяльності, ніж доброчинність. Адже меценат – людина, яка підтримує лише мистецькі та наукові проекти. Однак історія вітчизняного й світового меценатства свідчить про те, що відмінність ця є специфічною й більш глибокою. Меценат підтримує людину не тому, що вона бідна й нужденна, а тому, що наділений здатністю побачити й відчути в ній носія та виразника унікальних здібностей і таланту, які є незаперечною цінністю для суспільства, людства загалом і не можуть загинути, а також має можливість надати цій людині необхідну підтримку.

Зазначене вище дає підстави зробити висновок, що доброчинність – це дійсно моральнісна діяльність, яка полягає у наданні допомоги бідним і нужденним. Меценат допомагає таланту й у такий спосіб усвідомлює та виконує свою соціально-культурну місію. Меценатство є однією з форм доброчинності. «Справжня доброчинність не вимірюється величиною і не вимагає нагороди. Вона полягає у самому вчинку, в добрій волі того, хто надає, у співпереживанні. І це навіть не вчинок, а стан душі. Доброчинність у ній.» – підкреслює краєзнавець В. Ковалинський [5, с.447].

Спонсорство також може бути здійснюване у формі допомоги театру чи письменнику. Але це допомога, яка передбачає віддачу від вкладених коштів або зусиль: на сцені чи у фойє театру майорить логотип

фірми-спонсора, а на першій сторінці книги читач обов'язково побачить і прочитає ім'я спонсора.

Російський культуролог О. Анісіна слушно підкреслює: «Меценатство – це не тільки особлива форма доброчинності, але й самостійне соціокультурне явище, яке займає значне місце у житті суспільства, одним із суб'єктів якого може виступати меценат-партнер – фізична чи юридична особа, яка вбудовує сплановану системну діяльність для збереження і розвитку культурного надбання» [1, с.5].

Автори історичних розвідок цього культурного явища стверджують, що воно виникає, розвивається за певних конкретних соціально-економічних умов і рівня розвитку культури, національного менталітету, духовної атмосфери суспільства. Натомість, меценатство впливає на формування у суспільстві морального й естетичного клімату, тобто естетосфери як «чуттєвого континууму, який не “переривається” не “зникає”, не “гасне” у динамічному полі різноманітності культури» [6, с.144]. Якщо для сфери моральності центральною цінністю є добро в його протиставленні злу, то для сфери естетичного – краса і прекрасне в їх протиставленні потворному.

Буття людини в світі культури, її діяльність у культурі не може здійснюватися поза естетосферою. Естетичне начало пронизує весь спектр відношення людина – світ людини. Як істота соціальна, динамічна, неусталена, цілеспрямована, людина повсякчас стверджує себе не тільки як істота мисляча, але й чуттєво-духовна. Р. Декарт свого часу висунув субстанційний принцип людського буття – «Мислю, отже, існую». Але людський дух реалізує себе не лише у мисленні, але й у чуттєвості. Людина не тільки осмислює своє буття, але й чуттєво відкривається йому, про-живає його, пере-живає через різноманітний світ почуттів. Чуттєвість – це неповторний і унікальний світ буття людини, який не може бути замінений ні станами, пережитими іншими людьми, ні знаннями про світ. «Чуттєвий процес є не просто завершенний момент споглядаального процесу буття людини, самовільний за своїм проявом, а насамперед необхідна діяльність людини, яка у певному сенсі постає метою для “самої себе”», – писав А. Канарський [4, с.152]. Мислитель веде мову про самоцільність такої діяльності людини, в якій виявляється саморух суспільного ідеалу життя, який реалізується сукупністю всіх відносин людини, цілісності їх людського вираження.

В акті естетичного (духовно-чуттєвого, творчого) переживання людина стверджує себе саме як людина, цілісно, всебічно, духовно долаючи суперечності власного буття, досягаючи гармонії, міри, ладу, краси у своєму індивідуальному внутрішньому світі. «Естетичне має справу з усіма гранями духу, – зауважує О.Наконечна, – бо, прилучаючи людину до образності, в якій є і понятійність, і логос, і почуття, адаптує до соціуму, навчає і релаксує, сприяє взаємо- і само-розумінню» [7, с. 148].

Естетична діяльність є тією практичною сферою, де реалізується естетичне. На відміну від предметно-практичної, естетична діяльність не позбавляє свій предмет його природного існування. Вона лише завершує його в образівідповідно до його власної логіки й потенційним можливостям розвитку та під-

носить його до ідеалу, тобто уявлення про бажане і можливе. В людському бутті немає сфери, яка була б позбавлена естетичної діяльності, де остання може виступати стороною, моментом утилітарної, пізнавальної, моральної та інших видів діяльності. Людська суспільно-історична практика виробила лише один вид діяльності, де естетичне є метою втілення, а все – доповнює її. Це – художня діяльність і мистецтво.

Естетична природа мистецтва визначається тим, що воно є безпосереднім втіленням естетичного ідеалу, взірцем, мірою належного життя. Мистецтво відтворює певне ставлення людини до світу, яке виражається не просто в оцінці дійсності, а у вирішенні суперечностей естетичного роду – між прекрасним і потворним, трагічним і комічним, високим і низьким.

Мистецтво є таким видом естетичної діяльності, в якому естетичні цінності знаходять своє духовно-предметне вираження, що дає можливість накопичувати їх у культурі та залучати до практики культурної освіти і спілкування, формування духовного клімату суспільства, накопиченню естетичних начал суспільного життя.

У процесі естетичної діяльності формується і вдосконалюється, духовно зростає й суб'єкт діяльності. Творчий характер естетичної діяльності впливає на розвиток не лише світу естетичних почуттів, але й на розвиток інтелектуальної і моральної сфери.

Естетична сфера суспільства формується на основі складних переплетень об'єктивних і суб'єктивних факторів, конкретно-історичних умов і соціальних тенденцій, соціальних відносин, політичної організації суспільства, способу життя людей.

Головним діяльним виразником естетичної сфери є естетичний суб'єкт – як окрема людина, так і конкретна соціальна група і суспільство загалом. В історії естетичної думки характеристика суб'єктивного боку естетичної діяльності зазвичай стосувалася діяльності митця чи публіки, що сприймала мистецтво. Слушно зауважив український філософ В. Іванов, що, статус естетичного суб'єкта є не соціально-професійний, а, скоріш, психологічним, оскільки ним може бути будь-який індивід, у якому органічно закріплена сума якостей – почуття, уява, фантазія, емоційна установка та ін., які складають "синдром" естетичного суб'єкта. Останній у теоретичному уявленні – і це дуже важливо зазначити – суть ідеалізований образ деякої композиції психічних якостей і функцій особистості» [3, с. 33].

Життєздатність, прогресивний розвиток естетичної сфери, особливо в часи радикальних соціальних змін, нагально потребує розширення й поглиблення внутрішніх зв'язків спільноти культурних діячів з представниками економічної та державоуправлінської сфер. Соціально-економічне, політичне оздоровлення суспільства неможливо здійснити без залучення культурної складової, де естетична сфера (естетична свідомість, естетична діяльність, естетична культура, мистецтво, художня культура) є атрибутівною складовою. Ігнорування цієї складової життєдіяльності суспільства призводить до кризових станів у розвитку суспільної свідомості, гальмує перетворення всіх сторін життя, ставлення до життя,

до праці, до самоосвіти, до вдосконалення палітри суспільних відносин.

Соціокультурна ситуація, яка склалася сьогодні в Україні, покликана до життя процес народження нового для нас суб'єкта естетичної діяльності – мецената й такий вид цієї діяльності, як меценатство. Поява меценатів і меценатства викликає у сучасного пересічного громадянина неоднозначні емоційні реакції – від нерозуміння змісту цього терміна до негативної оцінки діяльності представників цієї сфери – як недоречної забаганки наших сучасників, багатих людей, олігархів.

Таку саму ситуацію маємо нагоду споглядати у наших сусідів – росіян. Її висвітлює у своїй публіцистичній статті російський автор С. Новікова:

« – Большой театр, цирк, консерваторію відвідують переважно іноземці.

- Масовий глядач віддається на виховання колишньому «квіткарю» – Таги-Заде.

- Нужденними художниками заповнені вулиці і підземні переходи!

- Ми їм, безперечно, співчуваємо. Але вже не подаємо. Самим їсти немає чого.

- У Москві створили унікальний Дягилевський центр ненавчтво у справах доброчинності.

- Не знаю, як там доброчинність, але його організатори заробляють непогано.

- ...А якщо ні, то, значить, ціну собі набивають, створюють симпатичний імідж. І лише десь у глибині душі ворухиться підозра: може, я не права? Можливо, вони й є ті самі, справжні меценати, про яких стільки років мовчали більшовики, а тепер почали шепотіти "так звані" демократи? Можливо, вони дійсно з тих, хто прагне не заради користі, а щиро вболіває за свою національну культуру? Якщо справедливим є останнє, то у російської культури є шанс на майбутнє. Істинно, говорю, – е!» [8, с. 106-107].

Пригадаймо хрестоматійну історію стосунків геніального композитора П.І. Чайковського і графині-меценатки фон Мекк. Графиня безкорисливо впродовж тринадцяти років підтримувала композитора не тільки економічно, але й психологічно, духовно. Чи мали б змогу сучасники насолоджуватися, духовно збагачуватися видатними творами композитора, якби на його життєвому шляху доля не подарувала йому таку доленосну зустріч?

К.С. Станіславський якось слушно зауважив, що для того, аби процвітало дерево мистецтва, потрібні не тільки художники, але й меценати.

Народжений культурою античної доби унікальний соціокультурний феномен – меценатство – був знаний і на теренах України. Дослідники історії української культури констатують меценатство як священну традицію України, яка започаткована ще у XVI-XVIII ст. Костянтином Острозьким, Галшкою Гулевичівною, Петром Сагайдачним, Петром Могилою, Іваном Мазепою [10].

Другим етапом розвитку меценатської діяльності можна вважати період з XIX – поч. XX ст. І третій період пов'язаний із розбудовою сучасної незалежної України.

Проаналізуємо особливості меценатської діяльності другого періоду. Кінець XIX – початок XX ст.. характеризувався динамічним розвитком соціально-

економічного життя. Україна як складова частина Російської імперії переживала добу кардинальних перетворень, викликаних скасуванням кріпацтва, розвитком ринкових відносин та підприємництва, активізацією суспільно-культурної діяльності. Об'єктивна основа суспільної практики проявлялася і здійснювалася не лише зусиллями колективного суб'єкта, але й на індивідуально-особистісному рівні. На цьому рівні практики окрема особистість проявляла себе як достатньо самостійний суб'єкт діяльності. Ця тенденція переконливо підтверджується меценатською діяльністю цього періоду, який називають «золотою добою» українського меценатства. В. Ковалинський підкреслює, що «у другій половині XIX століття у Російській імперії не було другого такого міста, де добродійні заклади мали такий розвиток, як у Києві» [ 5, с. 3].

Розширювалось і поле діяльності меценатів. Розпочався процес активного колекціонування творів мистецтва та старожитностей, створення художніх колекцій, будівництво закладів освіти, музеїв, бібліотек. Популярним стало садово-паркове меценатство. У родових маєтках розміщували художні колекції, зібрання книг, а садиби перетворилися на шедеври садово-паркового і архітектурного мистецтва, відбувається економічна підтримка творчості талановитих митців. Важливо підкреслити, що меценати не тільки підтримували діячів науки і мистецтва, але докладали чимало зусиль для того, щоб культурні цінності були доступні широким верствам населення. Це є свідченням того, що меценати своєю соціокультурною діяльністю здійснювали важливу моральну, естетичну, гуманістичну функцію – практично стверджували норми загальнолюдської моралі й світоглядні засади розбудови демократичного устрою життя.

Після майже столітнього забуття зусиллями дослідників і небайдужих до історії української культури людей до нас сьогодні повертаються імена видатних меценатів – цукрозаводчиків родини Семиренків, Василя Тарновського, Григорія Галагана, Ніколи та Федора Терещенків, Євгена Чикаленка, Богдана і Варвари Ханенків та багатьох інших [ 2;5;10]. Головною заслугою цих досліджень щодо розвитку меценатства в Україні є те, що вони змінюють наше уявлення про українського купця, підприємця. Ці люди не обов'язково постають як представники класу «гнобителя народу», «самодура», «кровопивці». В історичних дослідженнях розкриваються історія українського меценатства, визначаються особливості, тенденції, традиції і засади цього соціокультурного явища.

Цей новий соціальний прошарок формувався «не од старих царів, а з простого люду походив наш Меценат, – не потребував ні вершованої, ні друкованої, ні якої б там не було подяки, бо робив, що міг, і думав, що кожний повинен робити те, що краще вміє... Здається, цей погляд – єсть творчість, життя, органічна потреба, яку задовольнивши, будеш мати ясну совість і спокій духу; працювати людина може так, що заробленого настачить на прожиток, буде і якийсь лишок. Лишок, при забезпеченні існуванні й певних умовах праці, може йти на загальну користь». писав Андрій Ніковський у грудні 1915 р. у некролозі

на честь померлого мецената Василя Семиренка в одеському часописі «Степ» [10, с. 48-49].

Ці слова можна присвятити кожній з особистостей, яких ми згадали вище. Життя як творчість, постійне творення себе, а значить, і навколишнього світу, не тільки спонукало їх творити і примножувати Добро, Красу, Істину, але й допомагати їх зберегти.

Усталеним у сучасній естетиці є положення про те, що в системі духовних потреб людини естетична потреба є універсальною, бо її об'єкт охоплює всі сфери життя. Естетична потреба проявляється як потреба в упорядкованості, гармонізації всіх видів людської діяльності і потреба в організації всіх її продуктів, прагненні пережити духовну радість і задоволення. Естетична потреба найтісніше пов'язана з моральною, бо історично прекрасне і добро лише в єдності забезпечували ствердження своєї сутності.

Активна життєва позиція, різноманітність потреб і інтересів, як матеріальних, так і духовних, як індивідуальних, так і суспільних, мотивували діяльність українських меценатів і сприяли розгортанню її сфери. Саме ці особистості певною мірою ставали рушіями культурного прогресу. Починалася епоха музеїв, які мали поєднувати збирання творів мистецтва і предметів старовини із завданнями естетичної просвіти. «Музей повинен бути не тільки зібранням рідкостей і візців... він повинен бути одночасно і школою, і храмом, священним місцем, куди повинні стікатися всі для вивчення прекрасного й поклоніння красі», – писав меценат Богдан Ханенко [ 2, с. 5].

Завідувач відділу Національного художнього музею України Л. Членова зазначає: «Масштабність діяльності Богдана Івановича поєднувалася з широтою його інтересів, глибиною розуміння художніх цінностей та мистецьких процесів. Це повністю відбилося на збиранні його колекцій, в яких знайшли місце також археологічні та інші давні художні предмети, що мали унікальну цінність» [ 2, с. 31].

Під час служби у Петербурзі, займаючись юридичною практикою, Б.І. Ханенко відвідував Ермітаж, посилено вивчав історію мистецтва, збирав мистецьку літературу. Його бібліотека налічувала понад три тисячі видань, подібної до неї за змістом та кількістю книжок не було у жодній приватній колекції. У своїх нотатках Б.І. Ханенко описує ті враження, які він пережив під час споглядання художніх творів видатних митців: «Особливий світогляд цих майстрів, чистота їх віри, а головне – любов до мистецтва надали у моїх очах цілковито особливий інтерес до їх творів; у старих картинах відроджувалося для мене давнє минуле і його діячі з усіма їх характерними особливостями, їх настроями і думками. Переді мною відкрився новий світ... я беззастережно вже почав вивчати старовинний живопис і вирішив збирати його твори» [ 2, с. 6].

Українські меценати стали справжніми охоронцями культури, являючи собою вірець освіченості, компетентності, художньої ерудиції. Цим людям була притаманна внутрішня культура і потреба не тільки поділитися частиною матеріальних статків, але й духовно збагачувати цей світ.

## Висновки

Зі встановленням радянської влади меценатство було заборонене, як явище, що не вписувалося в соціально-економічні, ідеологічні реалії нового суспільства; меценати пішли у забуття.

Соціально-економічні зміни, які відбуваються у нашій країні з 1991 р., призвели до трансформації усіх сфер життя, торкнулися й такого культурного феномена, як меценатство. Формування нової соціально-економічної системи, заснованої на приватній власності надало можливість відродити цю сферу, створити умови для появи особистостей, яких можемо назвати меценатами. Головний лікар Клініки лазерної медицини Інституту дерматології та косметології Ольга Богомолець свою меценатську діяльність спрямовує на організацію благодійних концертів, є засновником музею домашньої ікони в місті Радомишль на Житомирщині, проте не ідентифікує себе як мецената. Однак її діяльність, її переконання в тому, що завдяки такій діяльності вона «намагається зберегти духовність», а не отримати прибуток, говорять самі за себе [ 11 ].

В Україні меценатство лише почало відроджуватись, іноді набуваючи спотворених форм, які продукуються превалюванням суто споживацьких потреб і інтересів. як от одноразові акції одарювання дітей цукерками на день Святого Миколая та продуктивними наборами перед виборами. У багатьох випадках у так званих сучасних меценатів, особисті інтереси й потреби не співпадають із потребами й інтересами українського суспільства.

Меценатство перебуває у нас ще в ембріональному стані. Отже, яким виросте це дитя, на що пе-

ретвориться, залежить від нашого сучасного суспільства, від усвідомлення важливості цього соціокультурного чинника як на рівні державних інституцій, законодавчого забезпечення діяльності меценатів, уваги засобів масової інформації до них, суспільної думки, так і самого об'єкта меценатської діяльності – сфери науки і мистецтва.

#### Список літератури

1. Анисина Е.А. Формирование моделей меценатства в России / Е.А.Анисина: автореферат дис... канд. Культурологи Саранск, Мордовский гос. ун-тим. Н.П.Огарева, 2009. 19 с.
2. До 150-річчя від дня народження Богдана Івановича Ханенка, мецената, колекціонера, фундатора музею: матеріали науково-практичної конференції. К., 1999. 85 с.
3. Иванов В.П. Художественная деятельность. Проблема субъекта и объективной детерминации / В.П.Иванов. – К.: Наукова думка, 1980. – 296 с.
4. Канарский А.С. Диалектика эстетического процесса / А.С.Канарский. – К.: Вища школа, 1979. – 216 с.
5. Ковалинский В. Меценаты Киева / В.Ковалинский. – К.: «Кий», 1998. – 528 с.
6. Левченко Н. Эстетосфера художественной культуры XX-го столетия / Н.Левченко. – К.: ГАЛПІ, 1998. – 144 с.
7. Наконечна О.П. Эстетичне як тип духовності / О.П.Наконечна. – Рівне: 2002. – 202 с.
8. Новикова С. Из истории отечественного меценатства / С.Новикова // Посев. 1992. №2. С.106-111.
9. Тлумачний словник сучасної української мови / уклад. І.М.Забіяка. К.: Арії, 2007. – 512 с.
10. Хорунжий Ю. Українські меценати. Доброчинність наша риса / Ю.Хорунжий. – К.: Вид. дім «КМАкадемія», 2001. – 137 с.
11. Рідна країна. Світоглядний портал. 2012.8 лютого. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.http//ridnaua.org](http://ridnaua.org)

Л.И. Мокляк

#### МЕЦЕНАТСТВО КАК ЭСТЕТИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

В статье анализируется меценатство как вид эстетической деятельности в контексте социокультурных трансформаций современного украинского общества.

*Ключевые слова:* эстетическая деятельность, эстетический субъект, эстетическое сознание, меценатство, добродетельность.

L. Moklyak

#### CHARITY AS THE AESTHETIC ACTIVITY

The article analyzes the charity as a form of aesthetic activity in the context of social and cultural transformations of contemporary Ukrainian society.

*Keywords:* aesthetic activity, aesthetic subject, aesthetic awareness, philanthropy, charity.

УДК 316.7

М.В. Лаврик

### ФЕНОМЕН ВЗРІЦЕВОСТІ В ІСТОРІЇ ЛЮДСЬКОЇ ДУМКИ

ХНАУ «ХАІ» ім. М.Є. Жуковського, каф. 702 «Історія України»

**Анотація.** У статті розглядаються історичні альтернативи осмислення ролі та місця феномену «взірцевості» в житті людини та суспільства.

**Ключові слова:** взірць, суспільство. особистість, цінності

#### Вступ

Серед багатьох актуальних проблем, які сучасність поставила перед українським суспільством, є й проблема цінностей. Це вона завжди хвилювала наукові уми, але зараз вона набула, нагальнішого змісту: чи має кожен у суспільстві певні гарантії власної безпеки?

Дотепер уважалось, що однотайність членів спільноти у сповідванні загальних цінностей є саме тією основною, на якій ґрунтуються первинні гарантії членів спільноти, серед яких відчуття безпеки життя, здоров'я, безпеки власної гідності, поваги тощо. Однак сучасна «мода» на приналежність до локальних спільнот, так би мовити, «угруповувань за інтересами», певних «солідарностей», в яких